

Ковтунець О. С.,
аспірант відділу лексикології та лексикографії
Інституту української мови НАН України
E-mail: anaskov@ukr.net

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ РЕЛІГІЙНОЇ ЛЕКСИКИ (НА МАТЕРІАЛАХ НОВІТНІХ ЗАГАЛЬНОМОВНИХ СЛОВНИКІВ)

У статті подано короткий огляд основних напрямів у вивченні мови релігійного стилю. Здійснено системний структурно-семантичний опис релігійних лексичних одиниць сучасної української літературної мови. Аналіз зазначеної групи слів проведено у семантичному та функціональному аспектах на матеріалах новітніх загальномовних словників.

Ключові слова: актуалізовані лексичні одиниці, релігійна лексика, лексико-семантична група.

Зацікавлення історією власного народу, дослідження його духовної культури, вивчення досі заборонених наукових розвідок, таємних архівних матеріалів, діаспорних публікацій – все це змусило мовну систему активно реагувати і відтворювати за допомогою власних внутрішніх ресурсів увесь спектр нових понять, що почали з'являтися. Тому поряд із неологізмами активно почали функціонувати й актуалізовані лексичні одиниці – слова та значення, що здавна належали до фонду української мови, однак у певний період активно не вживалися і подекуди виявилися новими для сприйняття українськими мовцями. Лексичні одиниці, що певний час перебували на периферії мовної системи, а в сучасний період розвитку мови повернулися до активного словника, збільшили свою функціональну значущість і частоту використання внаслідок актуалізації позначуваних ними понять і явищ, називаємо *актуалізованими*.

Однією з кількісно найбільших актуалізованих лексико-тематичних груп (далі – ЛТГ) є *релігійна лексика*, яка становить «окремий розряд лексичних одиниць, що характеризуються спільним стильовим значенням, яке, нашаровуючись на предметно-понятійний зміст, виступає компонентом загальної семантики та вказує на усталене вживання лексеми в конфесійному різновиді сучасної української літературної мови, тобто несе в собі додаткову «непредметну» інформацію й точно сигналізує про сферу побутування слова, у якій його денотативно-сигніфікативний елемент передається оптимально» [2, с. 6–7].

Актуалізація релігійної лексики безпосередньо пов'язана з процесом відродження української нації та уцерковленням української мови¹. Об'єктом активного наукового вивчення ця ЛТГ стала лише наприкінці ХХ століття, що було зумовлено дискримінацією релігійної сфери у радянський період, заборони на дослідження навколорелігійної та навколоцерковної проблематики.

Як зазначають автори «Стилістики української мови», ще у ХVІ столітті численні релігійні тексти вже були перекладені з грецької мови не лише старослов'янською, а й давньоукраїнською мовою, зокрема Пересопницьке Євангеліє, що є найціннішою пам'яткою того періоду. У ХVІ – ХVІІ століттях у давній українській літературній мові вже повністю склався і функціонував конфесійний стиль², що задовольняв релігійні потреби українців. Відомо, що 1686 року українська православна церква була підпорядкована російській, а вже 1690 року Собор російської православної церкви наклав прокляття й анафему на книги видатних українських проповідників (Симеона Полоцького, Петра Могили, Кирила Ставровецького, Іоанікія Галятівського, Лазаря Барановича, Антонія Радивиловського та ін.) й вилучив

¹ Цей термін використовують у своїх дослідженнях мови конфесійного стилю В. В. Німчук, Н. В. Пуряєва. Під терміном «уцерковлення української мови» розуміємо безпосереднє використання української мови у конфесійному стилі, міжконфесійному спілкуванні, богослужіннях та в наукових викладах суміжних із релігією дисциплін.

² Наприклад, «Релігієзнавчий словник» за ред. проф. А. Колодного і проф. Б. Лобовика (1996), «Словник церковно-обрядової термінології» Н. Пуряєвої (2001), «Словник-довідник з релігієзнавства» В. Шевченко (2004), «Словник скорочень назв чинів святості в українській мові» О. Мирончука, електронний «Словник найуживаніших термінів релігієзнавства» (<http://pidruchniki.com>), електронний «Словник релігійних термінів» (<https://uk.wiktionary.org>) тощо.

їх з ужитку. Після того, як 1753 року було заборонено викладання українською мовою в Києво-Могилянській академії, конфесійний стиль був вилучений із контексту української мови на цілі століття аж до проголошення незалежності України [4, с. 287–288].

Проте українське мовознавство налічує чималу кількість наукових розвідок, присвячених різнобічним проблемам аналізу мови релігійної сфери. Теоретичні підвалини наукового вивчення церковно-релігійної лексики закладено у працях діаспорних учених, зокрема, в роботах І. Огієнка порушено питання правопису та акцентуації релігійних термінів, а також здійснено їх етимологічний аналіз. П. Ковалів охарактеризував джерела та шляхи засвоєння церковної лексики українською мовою, М. Юрковський та О. Горбач здійснили історичний аналіз окремих тематичних підгруп церковної термінології.

До питань перекладу християнських релігійних текстів українською мовою та впливу конфесійного стилю на формування української літературної мови на різних етапах її розвитку зверталися О. Горбач, Т. А. Коць, В. В. Німчук та ін.

У сучасному українському мовознавстві вивчення процесу розвитку релігійної лексики, як зазначає А. А. Ковтун, відбувається «за напрямками термінологізації загальноновживаної лексики і появи відтермінологічних загальноновживаних значень» [3, с. 194]. Так, питання богослужбової та церковно-обрядової термінології детально розглянуто у працях С. В. Біблій, М. І. Навальної, Ю. В. Осінчука, Н. В. Пуряєвої, української богословської термінології і термінографії – у роботах Н. Д. Бабич, О. Я. Мирончука, Л. М. Полюги, М. В. Скабата ін. І. Павлова здійснила загальну систематизацію та аналіз конфесійної лексики української мови.

Біблійні фразеологізми стали об'єктом вивчення А. П. Коваль, О. В. Орличенко, Л. С. Остапенко дослідили способи відтворення семантики колоративів, що входять до складу фразеологізмів у перекладах Біблії українською та іспанською мовами тощо.

Важливим у сучасному українському мовознавстві є *процес актуалізації релігійних лексичних одиниць*, що характеризується проникненням релігійно маркованих лексем у нерелігійне мовлення, а також фіксація цих термінів новітніми загальноновживаними лексикографічними працями. Так, явище актуалізації релігійної лексики у мові засобів масової інформації частково описав О. А. Стишов, функціонування релігійних словесних форм у поетичних текстах дослідили Ю. І. Браїлко, Н. Я. Дзюбишина-Мельник, І. Р. Мисько тощо.

Вивчаючи питання формування номенклатури назв релігійних споруд в українській мові, зокрема особливості контекстуального функціонування релігійних найменувань, Н. В. Піддубна підтвердила думку про можливість широкого застосування релігійної лексики в художньому мовленні, в якому ця лексика виявляє здатність розширювати своє традиційне семантичне поле аж до утворення символів [7].

Питання повернення й актуалізації релігійної лексики також розкрито у дисертаційній праці О. В. Андрейченко, яка відзначила високий дискурсотворчий потенціал релігійних лексичних одиниць (на прикладі лінгвокультурем *Бог, віра, дух*), детально розглянувши та проаналізувавши функціонування таких слів у літературних текстах, що належать до різних синхронних зрізів [1].

Незважаючи на активізацію дослідження релігійної лексики у кін. XX – поч. XXI століття, маловивченим залишається питання кількісного та якісного представлення цієї групи лексики сучасними лексикографічними працями. Це зумовлює актуальність нашої розвідки. Деякі аспекти цієї проблеми висвітлив В. В. Німчук, який у контексті аналізу сучасної тлумачної лексикографії виокремив питання повноти словників релігійними лексемами, точності пояснень семантики цієї лексики, доречності конкретних ремарок для деяких релігійних номінативів [5]. А. А. Ковтун порушила проблему дослідження глибини розгортання семантичних структур релігійних лексем, зафіксованих сучасними словниками [3].

Метою нашого дослідження є спроба системного структурно-семантичного опису та аналізу релігійних лексико-семантичних одиниць із погляду їх актуалізації в сучасній українській літературній мові та відображення у новітніх загальноновживаних лексикографічних працях. Адже процес мовної актуалізації релігійної лексики передбачає її відповідне лексикографічне опрацювання.

Наукова новизна статті визначається матеріалом дослідження. Для аналізу лексики релігійного стилю використано не спеціальні словники¹, а сучасні загальномовні лексикографічні праці, що складають джерельну базу дослідження: «Великий тлумачний словник сучасної української мови» за редакцією В. Бусла (2002), «Словник української мови» за редакцією В. Жайворонка (2012), рукописні матеріали Додаткового дванадцятого тому «Словника української мови» в 11-ти томах, перші 6 томів двадцятитомного «Словника української мови» (2010-2016), для порівняння – одинадцятитомний «Словник української мови» (1970-1980), а також словник-довідник «Велика чи мала літера?» В. Жайворонка (2004), «Український орфографічний словник» за ред. В. Скляренка (2009), наявність релігійної лексики у яких підтверджує факт актуалізації релігійних номінацій в українській мові.

ЛТГ на позначення релігійних понять – одна з найбільших серед ЛТГ актуалізованих одиниць української мови. Як зазначає Н. В. Піддубна, нині лексикологи ведуть активну роботу щодо встановлення обсягу як релігійної лексики в цілому, так і її складників – лексико-семантичних груп (далі – ЛСГ) [6]. Досліджуваний матеріал дозволив виокремити такі основні ЛСГ релігійної лексики, представлені в сучасних загальномовних словниках:

1) назви на позначення основних релігійних течій та їхніх прибічників: *християнство* (*християнин*, *християнізація*, *християнізований*, *християнізувати*, *християнізуватися*, *християнка*, *християнський*), *іслам* (*ісламізм*), *мусульманство* (*мусульман*, *мусульманка*, *мусульманський*), *буддизм* (*буддистський*), *віросповідання*, *нововір* (*нововірець*, *нововірний*, *нововірство*), сюди ж відносимо лексеми *нехристиянин* (*нехристиянський*), що засвідчують належність людини до будь-якої іншої віри, крім християнства, *атеїст* (*атеїзм*), а також лексеми *еретик*, *апостазія* (т.с. *віровідступництво* – «відхід від своєї віри»);

2) на території України домінує християнство, яке функціонує у межах різних конфесій. Тому виокремлюємо ЛСГ загальних і конкретних назв конфесій та осіб, що до них належать: *автокефалія* (*автокефальний*), *базиліани*/*василіани* (*василіанський*), *греко-католик(и)* (*греко-католицизм*, *греко-католицький*), *католик* (*католицизм*, *католицтво*, *католицький*, *католичення*, *католичити*, *католичка*), *греко-православний*, *православ'я* (*православник*, *православницький*, *православність*, *православний*), *протестант(и)* (*протестантський*), *конфесія* (*конфесійний*), *неканонічний*, лексема *неправославний* означає належність людини до будь-якої релігійної конфесії, крім православ'я;

3) назви культових споруд: *каплиця* (*капличка*), *монастир* (*монастирський*), *собор* (*соборний*), *храм* (*храмовий*), *келія* (*келійний*, *келійно*), *кірха*, *мечеть*, *синагога* тощо. Тематично близькими до них є назви частин храму: *вівтар*, *жертвник*, *іконостас*, *престол*, *амвон*, *захристія*, *крилас* та ін. Крім вищезгаданих, у цій ЛСГ Н. В. Піддубна виокремлює ще й складені найменування (*дім божий*, *дім Бога*, *святий дім*, *Господній дім*, *дім віри*, *дім хліба*), що становлять значну частину назв релігійних споруд і їхніх складників. Як зауважує дослідниця, цей процес зумовлений тенденцією до конкретизації релігійного понятійного апарату засобами опису [6];

4) назви службових відправ та їх частин: *богослужба* (*богослужбовий*, *богослужебний*, *богослужіння*), *відправа*, *акафіст* (*акафістовий*), *Вечірня*, *Всенічна* / *Всеношна*, *Утреня*, *літія* / *литія*, *літургія*, *молебень* (*молебний*), *сорокоуст*, *магніфікат* та ін. Серед них можна виокремити назви, що вказують на поминання померлих: *парастас*, *проводи*, *роковини*, *синодик* (список померлих для поминання), *сороковини*, *дев'ятини* тощо;

5) назви релігійної літератури: *Біблія*, *Євангеліє* (*євангельський*), *молитвослов*, *молитовник*, *Требник*, *Псалтир*, *Святе письмо* зі значенням «книги Старого і Нового Завітів» (*старозавітний*, *новозавітний*), *Свяці*, *катехізис* та ін.;

¹Наприклад, «Релігієзнавчий словник» за ред. проф. А. Колодного і проф. Б. Любовика (1996), «Словник церковно-обрядової термінології» Н. Пуряєвої (2001), «Словник-довідник з релігієзнавства» В. Шевченко (2004), «Словник скорочень назв чинів святості в українській мові» О. Мирончука, електронний «Словник найуживаніших термінів релігієзнавства» (<http://pidruchniki.com>), електронний «Словник релігійних термінів» (<https://uk.wiktionary.org>) тощо.

6) назви молитов: *молитва*, «*Вірую...*», «*Отченаш...*», «*Богородице Діво, радуйся...*» та ін.;

7) номінації найвищих християнських духовних образів-святинь: *Святий Дух, Бог (Богів), Всевишній/Усевишній, Вседержитель, Господь, Отець, Творець; Божя Матір, Богоматір, Богородиця (Богородичний), Владичиця, Діва Марія, Пречиста; Ісус Христос, Христос (Христовий), Боголюдина, Богочоловік, Спаситель, Син Божий* тощо;

8) загальні назви та конкретні імена святих: *апостол (апостольський), архангел (архангельський), євангеліст, мироносиця, пророк, святий у значенні особи, апостоли Петро і Павло, рівноапостольні Кирило та Мефодій, рівноапостольний князь Володимир, Святий Миколай/Микола Чудотворець, архистратиг Михаїл, Предтеча і Хреститель Господній Іоан/Іван (Іоан Хреститель)* та ін.;

9) загальні та конкретні назви свят: *свято, присвяток, храм («храмове свято»), похрамини («другий день храмового свята»), Святки, Благовіщення, Богоявлення, Введення/Уведення, Вербна (субота, неділя, тиждень), Великдень, Водохреще/Водохрещення (Водосвяття, Йордань), свято Воздвиження/Здвиження Чесного і Життєсйного Хреста, Вознесіння, Головосіки (Усічення голови Іоана Хрестителя), апостолів Петра і Павла, свято Маковея/Маковія, Масляна, свято Миколая, свято архистратига Михаїла, Обрітєння, свято Покрови (Покровонька), Різдво, Спас, Стрітєння, Трійця (Зелені свята, П'ятидесятниця), Успіння* та ін.;

10) назви, пов'язані з постами: *пісний, Чотирьдесятниця, піст (постовий, постувальник, постування, постувати), м'ясниці, м'ясопуст (м'ясопусний), Петрівка (Петрівчаний піст), Пилипівка (Пилипівський піст/Різдвяний піст), Спасівка (Спасівський піст/Успенський піст), Великий піст*;

11) назви таїнств та їх учасників: *таїнство, вінчання/шлюб, покаєння/сповідання (сповідальний, сповідальник, сповідальниця, сповідальня, сповідати, сповідатися, сповідач, сповідний, сповідник, сповідниця, сповідь, відсповідати, відсповідатися), соборування/маслосвяття/оливопомазання (соборувати, соборуватися, відсоборувати), мирування (мирований, миропомазаний, миропомазання), євхаристія/причастя (причасний, причасник, причасниця, причастити, причаститися, причащатися), хрещення (хрестильний, хрестильниця, хрестини, хрестити, хреститися, хрещений (батько, мати, син, донька, брат, сестра), хрещеник, хрещениця, похресник, похресниця, похрестити, похреститися, похрещений), висвячення в духовний стан та виведення з нього: священство/хіротонія/висвячення (висвячувати, висвятити, висвятитися), невисвячений, постриг (постригати, постригатися, пострижений, постриженник), розстрижений (розстрига, розстригати, розстригатися, розстригти, розстригтися), причислення до лику святих: канонізація (канонізований, канонізувати), а також ритуалів: екзорцизм, екзорцист*;

12) загальні церковно-адміністративні назви становлять окрему ЛСГ: *екзархат* (окрема адміністративно-територіальна одиниця, зарубіжна стосовно основної церкви, чи спеціально створена для віруючих певного обряду в особливих умовах), *єпархія* (церковно-адміністративна одиниця на чолі з архієреєм православних, греко-католицьких церквах), *митрополія* (область, що перебуває в канонічній владі митрополита), *парафія* (нижча церковно-адміністративна організація у християнських церквах на чолі з церковною радою, що об'єднує вірян, яких обслуговують служителі одного храму). Сюди ж належать загальні й конкретні назви церковного управління та духовних посад: *синод, архієпископ (архієпископський), архієрей (архієрейський), богонамісник, диякон (дияконський), духівник (духівництво – збірн., духовенство – збірн.), єпископ (єпископський), ігумен, ігуменя (ігуменський), ієрей (ієрейський, ієрейство – збірн.), митрополит (митрополічий), настоятель, панотець, пастир, священник, священнослужитель, церковнослужитель, патріарх, екзарх, екзархат, кардинал (кардинальський), понтифік (понтифікат), пробст, чернець, черниця (чернечий)*;

13) шанобливе ставлення до служителів церкви передають лексеми: *Блаженніший, Блаженство, Владика, Святійший* тощо;

14) назви осіб, що працюють при храмі: *проскурник (проскурниця), паламар, іконописець, староста, хористи*, а також назви осіб, що відвідують його: *парафіянин (парафіянка), паства, вірянин (віруючий), миряни, прихожанин, молільник (молільниця)*;

15) назви церковних атрибутів, які актуалізувалися й стали загальновідомими: *артос, елей, кадило, хоругва, ладанка, ладанниця, ікона, (іконка, іконний), коливо, миро (мироточивий), підсвічник, свіча (свічка), проскура (проскурка), хрест* тощо. Сюди ж належать і назви одягу та атрибути влади священнослужителів: *епітрахиль, жезл, панагія, підризник, підрясник, пояс, митра, риза, ряса, фелон* та ін.;

16) номінації, що стосуються духовної освіти: *богослов(богословський, богослов'я), академія (богословська, духовна), семінарія (семінарист), іконографія (іконографічний), іконопис (іконописний), недільна школа, катехит;*

17) номінації, що виражають як позитивне ставлення віруючих до Бога: *благочестя, богобоязкий (богобоязливий, богобоязливість, богобоязливо, богобоязний, богобоязно), боголюбець (боголюбний, боголюбно),* так і негативне: *боговідступний (боговідступник, боговідступниця), богозневага, богохульний (богохульник, богохульство, богохульствувати);*

18) лексика на позначення певних релігійних чеснот: *богомілья (богомільний/богомольний, богомільно), богомудрий, богообраний, богоподібний(богоподібність), богорівний, богоспасенний, богоугодний, непорочний (непорочність, непорочно), праведний (праведник, праведниця, праведність),* або нечеснот: *богопротивний, віровідступник (віровідступництво), гріх (грішник, грішниця), спокуса (спокусник, спокусниця)* та ін.;

19) лексеми, що називають дії людини, пов'язані з вірою: *благословити(благословляти), молити (молитися, замолити, замолитися, замолювання), божба (божитися, божіння), покаєння (покаятися), христосатися (христосуватися)* та ін.;

20) назви, що відображають певну релігійну заборону або покарання: *анафема (анафемський), відлучення, епитимія, (с)покута ((с)покутування, (с)покутний, (с)покутувати), відмолювати* тощо;

21) лексеми, що стосуються біблійних сюжетів: *Адам, ангел/янгел, возноситися, воскресати, Голгофа, Єва, ковчег, всесвітній потоп, рай* та ін., серед яких – назви, пов'язані з темними силами: *біс (бісівський), диявол (диявольський), люцифер, сатана, пекло;*

22) лексичні одиниці, що позначають абстрактні поняття, такі як: *безсмертя, благодать, благословення, вічність, гнів, гріх, добро, дух, духовність, душа, зло, любов, мораль, мудрість, муки, радість, страх, страждання, щастя* тощо.

Як бачимо, в сучасних загальномовних лексикографічних джерелах досить широко представлена лексика на позначення духовно-релігійних понять і явищ. Цей факт підтверджує її актуалізацію в сучасній українській літературній мові.

Варто зазначити, що більшість згаданих найменувань, хоча й із певними семантичними неточностями, стилістичними та хронологічними обмеженнями («застаріле», «рідковживане», «іронічне», «розмовне», «книжне», «діалектне»), проте зафіксована в одинадцятитомному «Словнику української мови» (близько 85 %), попри заборони та невизнання Церкви у 30 – 70-х роках ХХ століття. У новітніх словниках подібне ремаркування знято або замінено на «церковне», «релігійне», «біблійне» тощо. Крім того, відсутня в одинадцятитомнику релігійна лексика активно поповнює сучасні словникові реєстри, напр.: *агіасма, антиминос, артос, аскеза, боголюбець, Боголюдина, василіани, євхаристія* та ін.

Отже, зовнішньополітичний та соціально-економічний розвиток держави, як відомо, призвів до послаблення тиску в духовно-релігійній сфері життя українського суспільства та посилення наукового інтересу до вивчення мови релігійного стилю, що засвідчують численні фахові розвідки та дослідження з цієї теми. Мовна актуалізація релігійної лексики призвела до повернення у мовний актив та в реєстри новітніх загальномовних словників значної кількості номінацій на позначення понять і явищ духовно-релігійної сфери. Структура цієї лексико-тематичної групи, що її представлено в сучасних лексиконах, має багату й складну систему, у межах якої виокремлюємо 22 лексико-семантичні групи. Подальше дослідження релігійної лексики є дуже важливим в контексті оновлення Національного лінгвістичного корпусу української мови та наповнення його не лише абсолютно новими, але й актуалізованими елементами.

Список використаної літератури

1. Андрейченко Е. В. Возвращенная лексика русского языка XX века: лингвистический статус, социокультурная детерминированность, функционирование : автореф. дис... канд. филол. наук : 10.02.01 – рус. язык / Е. В. Андрейченко. – Алматы, 2007. – 27 с.
2. Браїлко Ю. І. Конфесійна лексика у творчості українських поетів 60 – 80-х ХХ століття (семантико-стилістичний аспект) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова / Ю. І. Браїлко. – К., 2005. – 23 с.
3. Ковтун А. А. Лексикографічне опрацювання церковно-релігійної лексики в сучасній українській мові / А. А. Ковтун // Вісник Житомирського державного університету. – Житомир, 2014. – Вип. 4 (76). – С. 191–199. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://visnyk.zu.edu.ua>.
4. Мацько Л. І. Стилістика української мови : підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько. – К. : Вища шк., 2003. – 462 .
5. Німчук В. В. Про сучасну українську тлумачну лексикографію / В. В. Німчук // Українська мова. – 2012. – № 3. – С. 3–30.
6. Піддубна Н. В. Аналітичні найменування релігійних споруд в українській мові / Н. В. Піддубна // Вісник Львів. ун-ту : Серія філол. – 2004. – Вип. 34. – Ч. І. – С. 257–260. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.lnu.edu.ua.
7. Піддубна Н. В. Художня реалізація прагматичного потенціалу лексеми *храм* / Н. В. Піддубна. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nauka.hnpu.edu.ua>.

Ковтунець О. С. Структурно-семантичний аналіз релігійної лексики (на прикладі новітніх загальноязыкових словарів).

Анотація

В статті представлено короткий огляд основних напрямків вивчення мови релігійного стилю. Здійснено системне структурно-семантичне описання релігійних лексических одиниць сучасного українського літературного мови. Аналіз досліджуваної групи слів проведено в семантичному і функціональному аспектах на матеріалі новітніх загальноязыкових словарів.

Ключевые слова: актуалізовані лексическі одиниці, релігійна лексика, лексико-семантична група.

Kovtunets O. S. Structural and semantic analysis of religious vocabulary (based on the latest general language dictionaries).

Summary

The article presents a brief overview of the main trends in language learning religious identity. Object is a vocabulary to describe religious concepts and phenomena. The aim of our research is to attempt a systematic structural and semantic description and analysis of religious lexical-semantic units in terms of their actualization in modern Ukrainian literary language and display the latest in general language dictionaries. Sources of research selected date lexicographical work. Done systemic structural and semantic description religious lexical units of modern Ukrainian literary language, in which 22 were singled out lexical-semantic group. The main part of the vocabulary of religious identity register contains in its «Dictionary of Ukrainian language» in eleven volumes. Further study of religious vocabulary is very important in the context of updating the national corps Ukrainian language and content not only completely new elements, but also those who are still not part of him.

Key words: actualized lexical items, religious vocabulary, lexical-semantic group.